

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΣΑΝΤΕΝ ΣΙΓΚ (Ακουαέλιλα του Σαβάζ Λαντόρ)
 Δύο Λάμας άρχισαν να δένουν το φτωχό άρσάβη του Σαβάζ με πέτσινα μαστίγια με κόμπους από μολύβι. Το θύμα ύψηξε ηρωικότητα καθ' όλη τη διάρκεια του μαρτυρίου : ούτε μιά λέξη, ούτε μιά παρατήρηση, ούτε μιά κραυγή πόνου βγήκε από τή χείλη του !

Ενας διάσημος Ευρωπαίος έξερευνητής και συγγραφέυς ο Σαβάζ Λαντόρ έπεχείρησε πού έταν ένα ταξείδι στο Θιβέτ με τό σκοπό να φτάση στην ιερά πόλη των Βουδιστών Λάμα, στην οποία, ως γνωστόν, απαγορεύεται επί ποινή θανάτου ή είσοδος στους άλλόθρησκους. Αφού ο Σαβάζ με τή άκολουθία του διέσχισε, με άφαντάς του κόπους και δυσκολίες τή γιγαντιαία όρη του Θιβέτ, πλησίασε πιά να φτάση στο σκοπό του ταξιδιού του, όταν έξαφρα έπεσε διά προδοσίας στή χείρα των Θιβετιανών Ιερέων, των περιφίλων Λάμας. Έξωργισμένοι οι Λάμας από την τόλμη του άτρομητόν έξερευνητού έπένοησαν τά πιο σκληρά και τά πιο τρομερά βασανιστήρια γιά να τον τιμοθήσουν γιά τό θάρρος του και γιά τ' άποθαρούν τον κάθε ένα απόπειρα τον εύρωπαϊόν να εισχωρήσουν μέσα στην άκαταγορευμένη γιά αυτούς χώρα τους. Σάς δίνουμε λοιπόν σήμερα τήν έξαιρετικώς ενδιαφέρουσα ατή περιγραφή των μαρτυριών του Σαβάζ Λαντόρ, των οποίων, ή δραστηριότης και τό θάρρος του δέν έσωσαν άπ' τή χείρα των Λάμας, παρ' όλην όλο τό 'Ημερολόγιό του: 'Ιδού τί γράφει:

«Εν πρώτοις οι Θιβετιανοί ούχισαν στις άποσκευές μας και στή έπιστημονικά μου έργαλεία. Ένωουισσα έκεινη τη στιγμή τό πιο σκληρό ήθικό μαρτύριο που μπορεί να αισθανθή ένας έπιστημον : τους έβλεπα να συντρίβουν τά βαρομετρά μου, τις πιξίδες μου, τους χάρτες μου, και τά φωτογραφικά μου μηχανήματα. Κατόπι με χώρισαν από τους δύο πιστούς μου ύπηρέτες και με μετέφεραν στο στρατόπέδόν τους. Έκει με όδηγησαν σε μιά μεγάλη σπηνή, όπου συνεδρίαζε τό δικαστήριο του Πόμπο, του κυβερνήτη της Έσαχίας. Στή μέση της σπηνης, άπάνω σε μιά ψηλή έδρα καθόταν ένας άντρας με φαρδιές κίτρινες φαντακτικές μιλύσες και μ' ένα κοντό μαντίνα κίτανο με φουσκωτά μανίκια. Φορούσε στο κεφάλι ένα καπέλλο με τέσσερες μύτες όλόχρυσο, άπάνω στο όποιον ήταν ζωγραφισμένα τρία μεγάλα μάτια. Φαινότανε νέος. Το κεφάλι του ήταν έντελώς ξυρισμένο, γιατί ήταν Λάμας πρώτη τάξιος—Μέγας Λάμας—με ισχύ Ευρωπαίου φρουδάρου του μεσαίωνα. Καθώς στεκόμουν όρθιος με τό κεφάλι ψηλά, ώθησαν άπάνω μου και με διέταξαν να γονατίσω. Άρνήθηκα. Προσπάθησαν να με κάνουν να γονατίσω διά της βίας, μιά έγώ μπόρεσα και παρήμεινα όρθιος.

Ο Πόμπο μαντισμένος τότε μου άπήρθηκε μερικές άγριες λέξεις στην άρχαία Θιβετιανή διάλεκτο. Μιά έγώ, που μόλις ήξερα τή σημερινή γλώσσα του Θιβέτ, δέν κατάλαβα ούτε λέξη και γι' αυτό τον παρεκάλεσα να μη με βρίζη με μιά γλώσσα που δέν την κατάλαβαινα.

Ο Μέγας Λάμας έμεινε στην άρχή κατάκλητος με την αυθάδειά μου. Έπειτα συσφρονώντας τά φρούτα του, μου έκανε νόημα να κοιτάξω άριστερά μου. Και είδα τότε τον πιστόν μου Σάντεν Σίγκ έξαπλωμένον δόλογμον με τό πρό-

ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΒΟΥΔΙΣΤΩΝ

ΤΑ ΤΡΟΜΕΡΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΕΝΟΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΟΥ

Η έξερευνητής του Σαβάζ Λαντόρ. Στά χείρα των Λάμας του Θιβέτ. Τά βασανιστήρια αρχίζουν... Η τρομερή ιππασία. Η αέλλα του μαρτύριου με τά καρφιά. Το μαρτύριο της φωτιάς. Φρίκη, τρόμος, άπόνως. Μιά σειρά άφαντάτων βασάνων. Οι χρησημοί των Ιερέων του Βούδα. Τα προκαταρκτικά τής θανατικής έκτελέσεως. Μιά άπνευσμένη και ηρωική άπέπειρα των θυμάτων, κλπ.

σοπο καταγής. Δύο Λάμας άρχισαν να τον χτυπούν, από τή μέση ως τά πόδια με δερμάτινα λουριά στις θηλειές των οποίων ήταν δεμένα μολύβια. Το δυστυχημένο παιδί ήτανε καταματωμένο. Κάθε χτύπημα που του κατάφεραν τόνωσιθα κ' έγώ να με τρυπήη σά χυταίρη στην καρδιά. Μιά ήξερα ότι αν έδειχνα τον παραμικρό φόβο γι' αυτόν, θά τον χτυπούσαν άκόμη πιο σκληρά. Παρακολουθούσα λοιπόν τό μαρτύριό του σάν τό κοινοτερό θέαμα. Τότε οι Λάμας που ήταν κοντά μου, δείχνοντάς μου τις γροθιές τους, μού έλεαν ότι σε λίγο θάρχεται και ή δική μου σειρά.

— Θά σάς χτυπάω, μού έλεγαν, ως ότου μιάς πήτε όσα θέλουμε να μιάς πήτε.

— Νι κ ο υ τ ζ α, Νι κ ο υ τ ζ α. (Πολύ καλά.)

Τους άπάντησα έγω χαμογελώντας.

Ο Πόμπο και οι άξιωματικοί του προφανώς δέν ήξεραν τί να με κάνουν έμένα. Φαινόταν αυτό από τά πρόσωπά τους, βλέποντάς τους κ' έγώ έτοι. Οπλίστηκα με περισσότερο θάρρος. Τότε οι δύο Λάμας, που βασάνιζαν τό Σάντεν Σίγκ, αφήνοντάς τό θύμα τους ηρόταν και μού ζήτησαν τις σημειώσεις μου κ' ότι άλλο είχα έπάνω μου και άρχισαν να με αναζηρούν. Με προειδοποίησαν ότι αν τους έλεγα τήν αλήθεια θά μού χάριζαν τή ζωή. Διαφορετικά θά με βασάνιζαν και κατόπι θά με άποκεφάλιζαν. Τους άπάντησα ότι θά τους έλεγα τήν αλήθεια, άδιαφορώντας αν θα με βασανίσουν ή όχι.

Τους έξηγήσα τότε όσο μπορούσα πιο καθαρά ότι έγώ μόνο ήμουν έκείνος που είχα τήν έμνευση να ταξιδέψω στη χώρα τους, ότι είχα βρή όλομωχος τό δρόμο κ' ότι ο φτωχός μου ύπηρέτης ήταν έντελώς άθώος. Παρ' όλες όμως τις έξηγήσεις μου αυτές, έκείνοι έξακολουθούσαν να μαστιγούνον τό διατυχημένο Σάντεν Σίγκ, οι όποιος, μέσ' στην άγωνία του, δάγκωνε τό έδαφος. Ύπηρες ηρωικότητας στο μαρτύριό του : ούτε ένας θρήνος, ούτε μιά ικεσία δέν έξφυγε από τά χείλη του. Έγώ, παρακολουθούσα τό μαρτύριό του με προσωπική στοικότητα, πράγμα που έξώργισε στο τέλος τους Λάμας, οι όποιοι διατάξαν τους στρατιώτες να με μεταφέρουν στην πιο άπομακρυσμένη σπηνή του στρατοπέδου.

Έκεινη τή στιγμή άρχισε να βρέχει: αυτό ήταν μιά τύχη γιά μένα, γιατί στο Θιβέτ, όπου και στην Κίνα, ή βροχή έπιδρά πολύ στο λά. Πολλές φορές μιλύστα, σφαγές όλόκληρων πληθυσμών διεκόπησαν, ως πού να περάση ή πόρα. Κάτι παρόμοιο συνέβη και με μένα : μόλις άρχισαν να πέφτουν ή πρώτες στάλες της βροχής, οι Λάμας και οι άξιωματικοί έτρεξαν να χυθούν μέσ' στις σπηνές τους, ενώ μερικοί στρατιώται με έσερναν έμένα στη πιο άπομακρυσμένη σπηνή του στρατοπέδου. Οι σπηνές των Θιβετιανών δέν διακοίνονται καθόλου γιά τή καθαριότητά τους, μιά ή σπηνή στην οποία θά περνούσα έγώ τή νύχτα μου ήταν φοικωδός άκάθαρη. Έξ άλλου δέν ύπήχε καμμιά έλιψα να κοιμηθώ γιατί με είχαν δεμένο τόσο σφιχτά, ώστε τά σχοινιά μού έσχιζαν τις σάρκες μου. Σε λίγο κ' ένα άλλο μαρτύριο προσετέθη: διάφορα έντομα έλέπεσαν σάν πυκνό σύννεφο άπάνω μου και άρχισαν να με τοιμπούν. Σε όλο τό διάστημα τής αίμαλωσίας μου στο Θιβέτ ύπέφερα άφάνταστα άπ' αυτά.

Τήν άλλη μέρα από τό πρωί είδα συγκεντρωμένον γύρω άπ' τήν σπηνή μου ένα σωρό κόσμο, ό όποιος σε λίγο εισήλασε μέσα και άρχισε να με φτνήν στο πρόσωπο και να μού πετάρ λάσπες μέχρι τής στιγμής που ήρθαν μερικοί, στρατιώτες γιά να με πά-

Ο τολμήος έξερευνητής Σαβάζ Λαντόρ, όποιος έπεσε στή χείρα των Θιβετιανών.

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ. (Σχέδιον του ίδιου του βασανισμένου). Παίονοντας ένα σίδερο κοκκινωμένο στη φωτιά, ό Πόμπο τό πλησίασε στή μάτια του Σαβάζ Λαντόρ. Όταν τό θύμα άνοίξε τά μάτια του, μετά τό φοικωδές αυτό μαρτύριο, δέν έβλεπε τίποτε άλλο εκτός από μιά κόκκινη φλόγα παντού.

ρουν και να με μεταφέρουν—όπως έλεγαν—στην πόλη Τρακλαχότ και από εκεί να με οδηγήσουν προς τα σύνορα.

Μά πριν ξεκινήσουμε είχαν διαταγή να περάσουμε από τη σπη- νη του Μεγάλου Λάμα. Έκει είναι την παρηγοριά να βρω ζωντα- νούς ακόμα τους δυο υπηρέτες μου, μ' ας ποιά κατάσταση, θεε μου! 'Ο ένας ο Μάναγκ, ήταν κι' αυτός βέβαια σ' έλευινά χάλια, υ'α δέ μορούσε να συγκριθί ή κατάσταση του με του Σάντεν Σίγκ. 'Ο άλλος μου σύντροφος, βλέποντάς με, μου φώναζε με αγωνία: «Κύριε, κύριε, είμαι έτοιμοθάνατος!»

Παρ' όλες τις χειροπέδες μου και τα δεσμά μου, έσπρωξα τους φύλακες κ' έτρεξα γιά να τον βοηθήσω. Μά μόλις τον έπλησιασα, οι στρατιώτες με πρόλαβαν, μ' άρπαξαν και στη στιγμή μ' έβριζαν άπάνω σ' ένα άλογο.

— Με πάνε στο Τρακλαχότ, φώναζα τότε στο σύντροφό μου. Θα σέ φέρουν και σένα εκεί αύριο.

'Η σέλλα άπάνω στην όποια με τοποθέτησαν ήταν ξύλινη και πολύ ψηλή, σ'α δέ πλάγι της ήταν μπημένα πέντ' έξη σιδερένια μπουρά καρφιά. Μόλις έκατσα στη σέλλα αύτη του μαρτυρίου, τα καρφιά μου ξέσκιζαν τα νεφρά.

Είκοσι-τρώντα καρβαλάρηδες, άρματομένοι με τουφέκια και σπάδες, προστεθήσαν στους στρατιώτες που με φύλαγαν και ξε- κινήσαμε άμέσως με καταπληκτική ταχύτητα. Ένας καρβαλάρης, που τραβούσε μπροστά μου οδηγούσε τό άλογο μου, κρατώντάς το μ' ένα σκοινί. Προχωρούσαμε έτσι ολό- κληρη χιλιόμετρα, ακολουθώντας μιά μακρυνά κ' ατέ- λειωτη σειρά λόφων από κίτρινη άμμο. Σε λίγο συναν- τησαμε έναν άλλο όμιλο από διακοσους ιππείς που συ- νενώθηκαν μαζί μας. Τότε όλοι μαζί προετοιμασαν ένα ακόμα όριο νουμερο στο πρόγραμμα των μαρτυριών μου. Έπλησαν ένα σκοινί τρίγυνο, μακρους 40 ής 50 μέ- τρων του όποιου τη μαν άκρη την έδεσαν στις χει- ροπέδες μου, ενώ την άλλη την κρατούσε ένας καρβι- λάρης. Άμέσως κατόπι ξεναρχίσαμε τό φρενιασμένο όδρομο μας, ακολουθούμενοι αύτη τη φορά άπ' όλο εκείνο τό ίππικο μεταξύ του όποιου ήταν και ο Μέγας Λάμας Πόμπο. Δεν κρατήθηκα από καμιά δύο φορές έστρεψα γιά να δω τι έκαναν. Τό θέαμα ήτανε παράδοξο και γομφικό συγχρόως με όλους εκείνους τους ιππείς με τα χρωματιστά τους κοστούμια, τα ντουφεκία τους που λαμποκοπούσαν στον ήλιο, με τις σπάδες που γυάλιζαν σάν χρυσάφι και με τις πολυχρ- ομες σμιαούδες τους που κυμάτιζαν στον λαμπρόν άε- ρα. Όλοι εκάλπαζαν μανιασμένα κρυναζόντας, σφυ- ρίζοντας, ουρλιάζοντας, ενώ συγχρόως άντηχούσαν τ' άναρτήμητα κωδουνάκια που κρεμόντουσαν από τ' ά- λογά τους.

Τό σκοινί από τό όποιο με κρατούσε ένας από τους θβετιανούς ήταν στερεοτάτο. Όστόσο τό τραβούσε τόσο δυνατά, γιά να μ' έξαρθρώσει ώστε έσπασε. 'Ο θβετιανός σωριάστηκε βαρυνά κατα- γής, ενώ έγώ με δυσκολία μπουρεσα και συγκρατήθηκα στη σέλλα μου. Αυτό τό άστειο έπεισόδιο, προκάλεσε στην άρχή κάποια ευθύμια μεταξύ της άκολουθίας μου. Μά σε λίγο, με τη δεισιδαιμονία τους, τό θεώρησαν ως κακό προ- μήνυμα.

Τέλος, ύστερα από μιά ατέλειωτη ίππασία, φθάσαμε κατά τό ήλιοβασιλεμα, στον προορισμό μας. Στην κορυφή ενός λόφου ύψου- σιανό ένα φουβόρο κ' ένας ναός, στους δέ προποδες ήτανε προ- ετοιμασμένη μιά σπη- νη γιά τόν Πόμπο. Τό μέρος αύτό λεγόταν Ναμυί Λασσέ Κάλ- τσο ού Γκάτσο.

Μόλις εφτάσαμε, δυο - τρεις άντρες με απέσπασαν βίαια ά- πό τη σέλλα μου. Οι πόνοι που έννοιωθα σ'α κατατρύχη μ' ένα νεφρά μου, μ' έκα- ναν να τους ζητήσω μιά στιγμή άναπαύ- σεις. Μά άρνήθηκαν και σπρώχοντάς με κτηνωδώς μπροστά, μου άνάγγελλαν ότι θα με άποκεφάλιζαν σε λίγο. Τότε όλο τό πλήθος των Λά- μας και των στρατι- ωτών άρχισε να με κοροϊδεύη, να ζυγώ- νουν σπαθιά στό λαί- μο μου προσποιού- μενοι ότι θέλουν να μου τόν κόψουν και να μου απευθύνουν κάθε λογής βρισιές. Έπειτα μ' έσυραν

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΣΑΒΑΖ ΛΑΝΤΟΡ (Άκουσεύελλα του ίδιου).

εις τόν τόπο της εκτελέσεως, που ήταν άριστερά στην είσοδο της σπηνης. Στο έδαφος ήταν στερεωμένο ένα μεγάλο ξύλο κομμένο σε σχήμα πρίσματος. Μ' έβρλαν να σταθώ ορθός σε μιά γωνιά και μου έδεσαν τά πόδια ανοιχτά μ' ένα σκοινί μ' αύτό τό ξύλο, τ' ασο σφιχτα ώστε μου μάτωσε τό δέμα. Τότε ένας ληστής ήθε άπό πίσω μου κ' άρπάξιντάς με από τά μαλλιά που ήταν πολύ μακρυνά, γιατί είχα πέντε μήνες, να τά κόψη, διαστέβαζε τραβώντας μου τσιγκάλι προς τά πίσω.

Μπροστά στον Πόμπο, στεκοντούσαν στη σειρά οι πνιό κτηνώδες άνθρώποι που είδα ποτέ μου. Ένας χοντρός με άποχρωστική φρειογονμία κρατούσε σ'α χέρια ένα σφυρί προορισμένο γιά να συντρίβη τά κόκαλα των θυ- μάτων. Ένας άλλος κρατούσε τόσο και βέλη, ένας τρίτος ειζ' ένα σπαθί με διπλή κόψη κι' οι άλλοι έπεδείκνυαν μια φορκώδη σειρά εργαλείων γιά βασανιστήρια. Τό πλ- ήθος ήταν κραταγμένο γύρω μου σε ήμικύκλιο. Γιά να δίνουν περισσοτερό τόνο στό θέαμα, τρεις Λάμας μου- κιοι έκαναν με τά θρυάμια τους έναν εκκοσμητικό θόρυ- βο. 'Ο πρώτος σφύριζε σε μιά τεράστια κόρνη, άπ' την όποια ξεφρεγαν ήχοι άγριοι σαν τού κεραυνού, ο δεύτε- ρος χτυπούσε σ' ένα μεγάλο τίμπανο, κ' ο τρίτος έπαίξε με κνίμβαβα.

Σ' όλο αύτό τό διάστημα μιά σιδερένια άρβρος με ξυ- λινό χέρι πυρονόταν μέσα σ' ένα μαγζάλι.

— Θα σού κάψωμε τά μάτια! μου φώναζαν σε λίγο όλοι οι Λάμας.

Και ο Πόμπο, άρπάζοντας τό σιδερένιο ραβδί από τό χέρι του, προχώρησε προς έμένα, κραδαίνοντας τ. Φω- νουσαν πως δεν τού άρεσε και τόσο αύτη ή δουλειά, αλλά οι Λάμας που τόν περιστοίχιζαν τόν έξεροδίναν.

— 'Ηρθατε στη χώρα μας για να τη δ ή τ ε, μου είπα έχοντας όπ' όψει του τη χθεσινή άπολογία μου. 'Ισού ή τιμωρία σας!

Και προφερόντας αύτά τά λόγια, ο Πόμπο σήκωσε τό χέρι κ' έφερε τό φλογισμένο σίδερο προς τά μάτια μου, κρη- τόντας τό σε άπόστεισι 3 ή 4 εκατοστομέτρων μακρυνά άπ' αντί. 'Αγγιζε σχεδόν τη μύτη μου. Ένοσίχτονος τά έκλαια με όλη μου τη δύναμη, μιά ή φλόγα του σιδερόν ήταν τόσο δυνατή ώστε μου φάνηκε πως τό άριστερό μου μάτι ξεροδίνε στη στιγμή, ενώ συ- χρόνος έννοιωσα έναν τρομερό πόνο σ' ημίτη.

'Η ώρα μου φαι- νόταν άτέλειωτη. 'Ο- στόσο μου φαίνεται αύτό τό πυρομένο ραβδί τό άρρησαν τριάντα δευτε- ρόλεπτα μπρός στόμά- τια μου. Όταν τά ξα- νάνοιζα έβλεπα τάπάν- τα κατακόκκινα. Τό άριστερό μου μάτι μου πονούσε φραχτά. 'Όσο για τό δεξί μου, αυτό έβλεπε λίγο και έτσι είδα τό σιδερένιο ρα- βδί να τσιφίξη φλογι- σμένο καθώς τό είχαν πετάξει καταγής...»

Στό προσεχές θα συνεχίσουμε την άφή- γηση των άφαντάσεων μαρτυριών του ξε- σεωνητού Σαβάζ Λαν- τού από τους Λάμας τού Θιβέτ, καθώς και την άπελ ευθέρωσή τους, ύστερ' από τό- σες άγωνίες, από τά χέρια τους.

Με τά χέρια δεμένα πίσω στην πλάτη, μ' ένα σκοινί στό λαμό, ο Σαβάζ Λαν- τού δέ μορούσε να κινή ούτε την παραμικρή κίνηση.

ΜΙΑ ΑΠΕΓΝΩΣΜΕΝΗ ΑΜΥΝΑ

'Αποφασισμένοι ν' άμυνθούν μέχρις εσχάτων ο Σαβάζ και οι σύντροφοί του άρχισαν να χτυπούν τους φύλακες των με πέτρες και καταρτήσαν εν τούτοις τρέφουν εις φυγήν. (Άκουσεύελλα του Σαβάζ).